

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA

SIGITA RUKAITĖ

Neakivaizdinės Edukologijos magistrantūros studentė

**VIDURINĖS MOKYKLOS MOKSLEIVIŲ
(PASIRINKUSIŲ GAMTOS MOKSLŲ DALYKŲ PROFILĮ)
REPREZENTACIJOS PROFESINEI KARJERAI**

MAGISTRO DARBAS

Mokslinė vadovė:
Prof. habil. dr. Audronė Juodaitytė

Šis darbas yra originalus ir nebuvo teikiamas kuriam nors laipsniui
ar kvalifikacijai įgyti(parašas)

Šiauliai, 2007

IVADAS

Temos aktualumas ir reikšmingumas

Šiandieninio pasaulio pokyčiai reikalauja naujų profesijų ir specialybių, todėl planuojant karjerą reikalingas lankstumas. Šio tyrimo aktualumą periodiškai diktuoja praktiniai švietimo poreikiai. Mokykla turėtų išugdyti asmenybę, gebančią produktyviai mąstyti, savarankiškai įgyti žinių ir taikyti jas šiuolaikinėje kintančioje realybėje. Kintant Lietuvos švietimo sistemai, atsiranda tokie uždaviniai, kaip mokyklinių dalykų ugdymo turinio tobulinimas, aktyviųjų mokymosi būdų, metodų taikymas bei mokymosi priemonių kūrimas. Taikant mokinių reprezentacijas gamtos mokslų pasirinkimui, galima ieškoti būdų, kaip sudominti mokinius gamtamoksliniu ugdymu, bei teoriškai patarti mokiniams pasirenkant profilį. Nuo 2000 – 2001 mokslo metų vienuoliktose klasėse įvestas profilinis mokymas, siekiant sumažinti mokymosi krūvį ir suteikti galimybę pasirinkti vieną iš profilių, įgyti papildomų žinių atitinkamai būsimos veiklos sričiai.

Ypatingą mokymosi profilio pasirinkimo etapo svarbą akcentuoja D. Beresnevičienė (2002). Dažnai moksleivius labiau paveikia išoriniai profesijos rinkimosi veiksniai (prestižas, uždarbis, statusas ir pan.). Tačiau, jei profesijos pasirinkimą lemia išoriniai veiksniai, tai žmogų skatina dirbti įsikalbėjimas, didelis valingas nusistatymas, o visa tai asmenybei gali sukelti įvairius konfliktus. Norint to išvengti, būtina profesiją rinktis racionaliai, sistemingai – siekiant vidinės harmonijos, kuri įmanoma tik gerai pažinus savo polinkius, interesus, gebėjimus, darbo turinį ir vadovaujantis vidiniais motyvais (Malizia, 1995; R. Petrauskaitė, 1996; J. Arnold, 1997; Laužackas, 1999; V. Stanišauskienė, 2000). Pagal A. Dystervėgą (1988), žmogus turi pasirinkti profesiją tik turėdamas išreikštą polinkį tai veiklai.

Gamtos mokslai sudaro ribotas galimybes mokinių mąstymo ugdymuisi. Gamtos mokslai yra žmonijos patirties dalis, ir todėl svarbūs kiekvienam šiuolaikiniam žmogui, kad jis galėtų suprasti pasaulį, kuriame gyvena, gebėtų suvokti mūsų planetoje gyvybę palaikančias sistemas ir procesus, atsakingai taikytų žinias kasdieniame gyvenime bei profesinėje veikloje. Moksleiviams gamtos mokslai padeda suvokti savo vaidmenį pasaulyje ir suprasti, kad mokslo žinios daro didelę įtaką visuomeniniam, politiniam ir ekonominiam žmonijos gyvenimui.

Gamtos mokslų pasirinkimas įtakoja moksleivio apgalvotą profesiją. Tačiau ne visuomet moksleiviai tiksliai žino profesinės veiklos sistemą. Gamtos mokslų dalykų pasirinkimą lemia: moksleivio būsima profesija, draugų įtaka, tėvų mokymosi patirtis, vyrų ir moterų vaidmenys, darbo rinkos paklausa.

Problema – nėra ištirta vyresniųjų klasių moksleivių pasirinkusių gamtos mokslų dalykus, reprezentacijos profesinei karjera ir šiuolaikiniam darbo pasauliui.

Tyrimo objektas – vidurinės mokyklos vyresniųjų klasių moksleivių, pasirinkusių gamtos profilio dalykus reprezentacijos karjerai.

Tyrimo hipotezė – tiriant gamtos profilį pasirinkusių moksleivių reprezentacijos profesinei karjerai, galime jas sėkmingiau projektuoti siejant su gamtos mokslų dalykais.

Tyrimo tikslas – teoriškai pagrįsti ir empiriškai ištirti vyresniųjų klasių moksleivių reprezentacijas karjerai ir parengti rekomendacijas karjeros projektavimui.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti teorinę (psichologinę, sociologinę, edukologinę) literatūrą ir teoriškai pagrįsti vidurinės mokyklos gamtos profilio dalykų moksleivių reprezentacijas profesinei karjerai.
2. Parengti empirinio tyrimo metodiką ir metodus, atlikti empirinį tyrimą, nustatant moksleivių reprezentacijas karjerai.
3. Teorinio ir empirinio tyrimo rezultatų pagrindu parengti gaires moksleivių profesinės karjeros projektavimui.

Tyrimo metodai:

1. Teorinės literatūros analizė.
2. Dokumentų analizė.
3. Anketinės apklausos analizė su atvirais ir uždariais klausimais. Statistinė duomenų analizė atlikta taikant aprašomosios statistikos metodus (koreliacijos koeficientas, dispersinė, faktorinė analizė). Duomenys apdoroti naudojant SPSS 12 (*Statistical Package for Social Sciences*) programinį paketą, taip pat EXCEL programinis paketas. Statistinis duomenų apdorojimas, panaudojant atsakymų dažnių analizę, koreliacinę analizę, dispersinę analizę (ANOVA), faktorinę analizę (KMO, faktorinis svoris L (remiantis pagrindinių komponentų metodu VARIMAX rotacija), aprašomoji sklaida, skiriamoji geba (r/itt), Cronbach α).

Lentelėse pateikti tokie rodikliai: **KMO** (*Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy*) – skalės tinkamumas faktorinei analizei (KMO turi būti didesnis kaip 0,5). **L** – faktorinis svoris (remiantis pagrindinių komponentų metodu VARIMAX rotacija) parodo kintamųjų ir faktoriaus (ALFA faktorinės analizės modelis) statistinio ryšio glaudumą (mažesnis kaip 0,6 – tai jis yra statistikai netinkamas), **%** - procentinis (kumuliatyvinis) dažnis parodo, kiek % priklausomojo kintamojo sklaidos gali būti paaiškinta nepriklausomuoju kintamuoju (faktoriai interpretuojami, jei paaiškina ne mažiau kaip 10% sklaidos), **r/itt** (*Item-Total-Correlation*) - testo žingsnio skiriamosios gebos rodiklis; iš esmės tai yra koreliacijos koeficientas, atspindintis statistinį ryšį tarp pavienio testo žingsnio įverčių ir bendro testo balo, **α** (*Cronbach- α*) – testo vidinės

konsistencijos koeficientas. Jei Cronbach alfa yra mažesnė už 0,5, skaitosi duomenys nepatikimi ir automatiškai skiriamoji geba nesiskaičiuoja.

Tyrimo imtis ir metodika:

Tyrimas atliktas 2007 mokslo metais. Buvo apklausta Kelmės miesto vidurinių mokyklų vyresnieji mokiniai (11-12 klasės). Apklausoje dalyvavo 100 mokinių iš „Aukuro“ vidurinės mokyklos ir J. Graičiūno gimnazijos. Pedagogai buvo apklausti iš Kelmės rajono. Pasirenkant mokytojus, dėstančius gamtos, tiksluosius ir socialinius mokslus. Apklausoje dalyvavo 50 mokytojų iš vidurinių, pagrindinių mokyklų ir gimnazijų.

Pagrindinio tyrimo metodu pasirinktas anoniminis klausimynas.

Tyrimo etapai:

Pirmasis etapas.

Analizuota mokslinė literatūra. Dokumentų analizė. Interneto duomenų bazės.

Antrasis etapas.

Sukurta tyrimo metodika, atliktas anketinis tyrimas.

Trečiasis etapas.

Atlikta tyrimo duomenų statistinė analizė.

Darbo struktūra:

Magistro darbą sudaro santrauka anglų, lietuvių kalba, įvadas, trys darbo dalys, šeši skyriai, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas, priedai.